

स्वकेन्द्रीथी समकेन्द्री
विश्व तरङ्गनी उडान

पंख

अंक २५ | मार्च २०१८

लगेगी आग तो आएँगे घर कई ज़द में
यहाँ पे सिर्फ़ हमारा मकान थोड़ी है!
सभी का खून है शामिल यहाँ की मिट्टी में
किसी के बाप का हिन्दोस्तान थोड़ी है !
- राहत इन्दोरी

<http://www.facebook.com/pankhemmagazine>

@HOZEFA

સંપાદકની કલમે

- યાજ્ઞિક વધાસિયા

एक सफर वो है, जिस में
पाँव नहीं, दिल दुखता है
- आगाह देहलवी

તાજા કલમમાં એ જ કે, એક તરફ પુતળા તોડી પાડવામાં આવે છે, એક તરફ સુપ્રીમ કોર્ટે ઈચ્છામૃત્યુને લીલી ઝંડી બતાવી છે, એક તરફ WOMAN'S DAY ના દિવસો વીતી ગયા હોવાથી ફેસબુકમાં હવે મહિલાઓના સન્માનની વાતો જોવા નથી મળતી, એક તરફ તૈમુર અલી ખાન મોટો થતો જાય છે, એક તરફ શ્રીદેવીના મૃત્યુને મીડિયાએ 'ઉજવી' લીધું છે, એક તરફ કોઈક નવો 'મોદી-માલ્યા' દેશ છોડીને ભાગી જવા તૈયાર બેઠો હશે, એક તરફ સાહિત્ય કોને ગણવું અને ના ગણવું, એના પર ઉગ્ર ચર્ચાઓ થતી જોવા મળે છે, એક તરફ માર્ચ એન્ડીંગ નજીક આવે છે, એક તરફ ગરમી વધી રહી છે, ને આ તરફ 'પંખ'નો છવ્વીસમો અંક તમારા હાથમાં આવી ગયો છે.

ગયા અંકના પ્રતિભાવો મળ્યા. ગમ્યા. આ અંકમાં ફન્ટકવરમાં જે ફોટોગ્રાફ છે, એ મિત્ર હોઝેફાએ જામાં મસ્જિદ પાસે લીધેલ

છે. બેકકવરમાં જે ફોટો છે, એ મુનીર દ્વારા લેવામાં આવેલ છે. મીરા જોશીની 'અસ્પર્શ' કોલમમાં તમે જિંદગીને નજીકથી સ્પર્શી શકશો. 'HUMOURસ'માં તમે બાથરૂમ સિંગિંગ અને ડાન્સિંગ પર હળવા થઈ શકશો અને સ્પર્શ હાર્ટિકની 'ટેકવેરિયા'માં તમે વુલ્વરીન અને લોગન સાથે ફિલ્મી દુનિયામાં જઈ શકશો. અનંત ગોહિલની 'Catalyst' કોલમમાં તમે 'ધીરજ' વિષે ઉદાહરણ સાથે શીખશો અને 'લવ-ટેક'માં તમે પોતાની જાત પ્રત્યે પ્રેમ કરતા શીખશો. ઉમા પરમારની 'ઝિંદગી.com'માં તમે એક નવા ફ્લેવરવાળી લવસ્ટોરી વાંચી શકશો અને રાજુલ ભાનુશાલી તમને સ્વાતિ નાયકની એક મસ્ત ગઝલનો મસ્ત આસ્વાદ કરાવશે. મારી 'પેરિસ્કોપ' કોલમમાં તમે 'ડર'ને જીવનના જરૂરી તત્વ તરીકે પામી શકશો, મનોરી ADJUSTMENT પર તમારા પર 'લપડાક' મારશે અને વિરલ તમને મિનીમીલીસ્ટિક લાઈફ વિષે થોડી માહિતી આપશે.

ટપકું

ઘણીવાર તમારી જરૂરિયાત પૂરી ના થઈ શકે, તો બની શકે કે તમને એ વસ્તુની જરૂર જ ના હોય.

પેશન્સ/ધીરજ/સંયમ

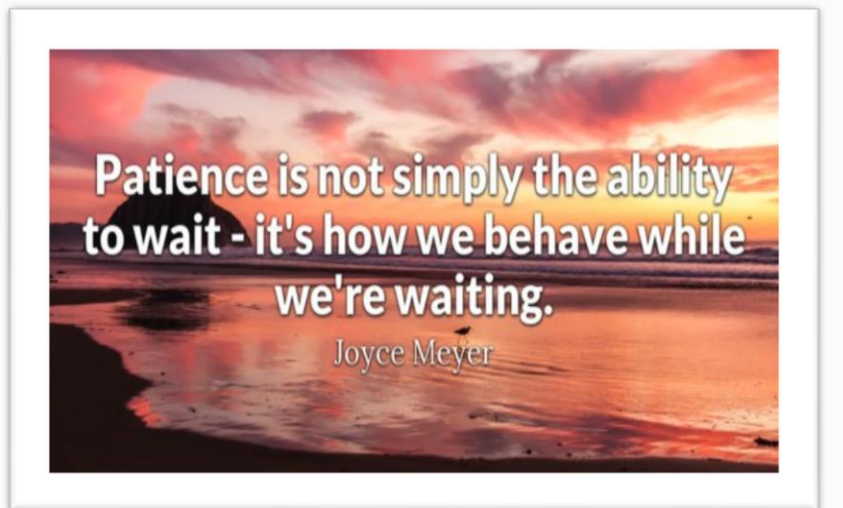
Catalyst
- અનંત ગોહિલ

રશિયાના મહાન લેખક એવા લિયો ટોલ્સટોય કહે છે કે, “THE TWO MOST POWERFUL WARRIORS ARE PATIENCE AND TIME.” અર્થાત સમય અને ધીરજ એ બે જીવનના સૌથી શક્તિશાળી યોદ્ધાઓ છે. જે માણસ ખરાબ કે સારા સમયમાં ધીરજ રાખી શકે છે એ જ માણસ જીવનમાં ઉત્તરોતર આગળ વધતો રહે છે. જે માણસ સમયનો સદુપયોગ કરતા શીખી લે છે એ માણસ કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં અનુકૂળ થઈ શકે છે.

પેશન્સ-ધીરજ-સંયમ જીવનમાં ખૂબ જ મહત્વના છે. ૧૮મી સદીમાં બીથોવીન નામનો એક ખુબ મોટો કમ્પોઝર અને પિયાનિસ્ટ થઈ ગયો. એનું બાળપણ ખૂબ જ ભયંકર વીત્યું હતું, એક મ્યુઝીશિયનનો છોકરો હોવાને કારણે સંગીત વિશેની સમજ તો એને એના પિતા પાસેથી મળી જ ગઈ હતી, પરંતુ બીથોવીનના પિતા ‘આલ્કોહોલિક’ હતા અને અવારનવાર એને ગાળો ભાંડતા. એ તેને આખો દિવસ પ્રેક્ટિસ કરવા માટેનું કહેતા અને જ્યારે બીથોવીનથી થોડી ઘણી પણ ભૂલ થતી ત્યારે તેના પિતા પિઆનોનું કવર એના આંગળીના ટેરવા પર મારતા. આમ બીથોવીનનું બાળપણ એના પિતાની યુસ્ત શિસ્ત અને એના દારૂડિયા સ્વભાવ

સાથે પસાર થયું. માત્ર સાત વર્ષની ઉંમરે એણે પોતાનું પહેલું ‘સ્ટેજ’ પરફોર્મન્સ આપ્યું, અને માત્ર એટલું જ નહિ પરંતુ એમાં એણે ઘણી સફળતા અને નામના પણ મેળવી. ૧૧ વર્ષની ઉંમરે તો તેણે મ્યુઝીક ‘કમ્પોઝ’ કરતા પણ શીખી લીધું હતું અને પોતાનું પહેલું કામ પબ્લીશ પણ કરી નાખ્યું હતું. તે વખતના કેટલાક સંગીતકારો તો તેને ‘મોઝાર્ટ’ની કક્ષાનો મોટો સંગીતકાર થશે એવી ભવિષ્યવાણીઓ કરતા હતા.

ધીરે-ધીરે બીથોવીન વિશ્વ-પ્રખ્યાત અને ખૂબ નામના ધરાવતો સંગીતકાર થઈ ગયો. એણે રચેલી રચનાઓ આજે પણ સંગીતજગતમાં એક ‘બેન્યમાર્ક’ તરીકે ગણાય છે. પણ કહેવાય છે ને કે જીવનમાં માત્ર સુખના ફૂલો જ હોય એવું નથી એમાં ક્યાંક ક્યાંક દુઃખરૂપી કાંટા પણ સાથોસાથ જ આવી ચડે છે.

Aristotle

quazfancy

એની કારકિર્દીની મધ્યાહને એને ખ્યાલ આવે છે કે એ ધીરે-ધીરે એની શ્રવણ-શક્તિ ખોઈ રહ્યો છે. એક સંગીતકાર માટે આનાથી વધુ દુઃખદાયક ઘટના બીજી કોઈ હોઈ શકે જ નહીં! જે માણસની જિંદગી જ સંગીત હોય, જે માણસે પોતાનું આખું જીવન જે સંગીત પાછળ હોમી દીધું હોય અને એ જ સંગીત હવે એ સાંભળી ના શકે એ વિચાર પણ કેટલો તકલીફ કરનારો છે. એને પોતાના 'ફેન્સ' અને લાગતાં-વળગતાં લોકોને માત્ર પત્ર દ્વારા મળવાનું કરી નાખ્યું. એ એટલો નિરાશ થઈ ગયો હતો કે એને 'સ્યુસાઈડ' કરવાનું પણ મન બનાવી લીધું હતું.

આવા કપરા સમયમાં પણ બીથોવીને ધીરજ રાખી અને પોતાની પરિસ્થિતિઓથી હાર ના માની. એણે એનકેન પ્રકારે પોતાની આ ક્ષતિ નીવારવા માટેના ઉપાયો વિચારવા માંડ્યા. એ પોતાની બનાવેલી ધૂનો ફરી-ફરીને સાંભળવાની કોશિશ કરવા લાગ્યો. શરુ-શરુમાં તો એને હાઈ-નોટ્સ સંભળાતી નહોતી પણ પિઆનોને લીધે ઉઠતા કંપનો-વાઈબ્રેશન એ માર્ક કરતો રહ્યો. પણ હજુ એને ધારી સફળતા તો નહોતી જ મળતી. વચ્ચે અમુક વાર એને પોતાની નબળાઈ પર ગુસ્સો તો આવી જ જતો પણ એ હિંમત હાર્યા વગર પોતાની કોશિશો શરુ જ રાખતો. એવા જ એક પ્રયત્ન તરીકે એણે પોતાના પિઆનોના પાયા કપાવી નાખ્યા. ફર્શ પર જ પિઆનો રાખીને એના પર સંગીતની ધૂનો વગાડવાનું શરુ કર્યું. પોતાના કાન નીચેની ફર્શને અડાડી રાખીને એના કંપનો સાંભળવા પ્રયત્ન કરતો. બસ આવી અનેકોનેક કોશિશોના પરિણામે એ એટલો નિપુણ થઈ ગયો હતો કે માત્ર કંપનોના સહારે એ આખી રચના બનાવવા સક્ષમ હતો.

મહત્વની વાત માત્ર એટલી જ છે કે બીથોવીનને ખબર હતી કે સત્યનો સામનો કર્યા વગર આગળ વધી શકવું કે પોતાનું મહાનતમ કમ્પોઝર બનવાનું સપનું સાકાર કરવું શક્ય જ નથી. એટલે એણે બહુ ધીરજ રાખીને તથા બહુ જ બધી શ્રદ્ધા રાખીને પોતાનું કામ ચાલુ રાખ્યું અને એ પછી જે બન્યું એનું સાક્ષી આ આખું વિશ્વ છે. બીથોવીને કોઈપણ કમ્પોઝરને કલ્પનામાં ના આવે એવી ‘મેલોડી’ઓની ભેટ આપણને ધરી છે. જો બીથોવીન એના કપરા સમયમાં પોતાની ધીરજ ખોઈ બેઠો હોત તો આપણને આ અમૂલ્ય ભેટ ના મળી હોત કે ના બીથોવીનને પોતાની અંદર રહેલી શક્તિઓની ખબર પડી હોત. કપરા સમયમાં રાખેલી ધીરજ જ આપણા આખા જીવનને ઘડી નાખે છે. હેલન કેલર તો ત્યાં સુધી કહે છે કે જીવનમાં માત્ર ને માત્ર ખુશી જ હોત તો આપણે બહાદુર થવાનું કે ધીરજ રાખવાનું ક્યારેય શીખી જ ના શકેત!

અમેરિકાના ભૂતપૂર્વ અને સૌથી વધુ લોકપ્રિય પ્રેસિડેન્ટ અબ્રાહમ લિંકન તો ‘પેશન્સ’ની એક જીવતી-જાગતી મશાલ સમાન છે. લગભગ અડધો ડઝન જેટલી વાર ચૂંટણીમાં

ઉભા રહીને હાર્યા હોવા છતાં પણ એમણે પોતાની કોશિશ ના મૂકી. જ્યોર્જ વોશિંગટનથી શરૂ કરી અત્યારના ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પ સુધી અમેરિકામાં જેટલા પણ પ્રેસિડેન્ટ થઈ ગયા એમાં સૌથી વધુ ફેમસ, જેને લોકોનો અભૂતપૂર્વ પ્રતિસાદ સાંપડ્યો હોય તો એવા એક માત્ર અબ્રાહમ લિંકન જ છે. એમની સફળતા માટેનું જો એક પરિબલ ગણવું હોય તો એ એમની ધીરજ જ ગણી શકાય, કેમ કે જ્યાં સુધી પોતામાં જ આત્મવિશ્વાસ ના હોય ત્યાં સુધી ધીરજ રાખવી એ બહુ કપરું કામ છે. એક પ્રખ્યાત ગ્રીક કહેવત છે કે, “એક મિનીટની ધીરજ, દસ વર્ષની શાંતિ.”

જેકબ કોર્બેટ કહે છે કે, “only those who have patience to do simple things perfectly ever acquire the skill to do difficult things easily.” જે માણસ પોતાના દુઃખમાં તથા સારા સમયમાં સંયમ રાખી શકે છે, પોતાના સારા-નરસા પ્રસંગમાં ધીરજ રાખી શકે છે, પોતાની સફળતા-નિષ્ફળતાઓ વચ્ચે ધીરજ રાખી શકે છે એ માણસને આગળ વધતો કોઈ અટકાવી શકતું નથી.

આફ્ટર-શોક

ક્યારે શું છોડી દેવું એની આવડત એટલે ‘સમજણ’ અને જ્યારે કંઈ ના સમજાય ને છતાં જીવી જવું એનું નામ, ‘ધીરજ’!

વુલ્વરીન અને લોગન / હિંસા વડે શાંતિ / અંદરનાં જાનવર સામે સંઘર્ષ

ટેકવેરિયા

- સ્પર્શ હાર્દિક

ડીએનએ શ્રંખલાનો 'જીન' કહેવાતો નિશ્ચિત હિસ્સો એ ઇન્ફર્મેશન સાચવે છે જે આપણને મનુષ્ય બનાવે છે. જીનમાં થતો લગીરેક ફેરફાર પણ શરીરમાં વિચિત્ર પ્રકારના બદલાવ જન્માવે છે. જીનની ડીએનએ સંરચનામાં થતી ફેરબદલ એટલે 'મ્યુટેશન' અને તેના કારણે જન્મતા વિશિષ્ટ મનુષ્યો એટલે 'મ્યુટન્ટ'. આ સિમ્પલ કન્સેપ્ટ પર માર્વેલ કોમિક્સ એક્સ-મેન સીરિઝની વાર્તાઓ રજૂ કરે છે જેનું મોસ્ટ સેલિબ્રેટેડ કેરેક્ટર છે લોગન એ.કે.એ. વુલ્વરીન. બંને હથેળી પાછળ આંગળીનાં મૂળમાંથી નીકળતા ત્રણ-ત્રણ તેજતરાર નહોર, બળકટ શરીર, ઘાવ આપમેળે રૂઝાવાની ક્ષમતા, ધીમી એજિંગ પ્રોસેસ અને એનાં કારણે ચિરાયુ ભોગવતો વુલ્વરીન આખરે ૨૦૧૭ માં આવેલી 'લોગન' મૂવી પછી વિદાય લે છે.

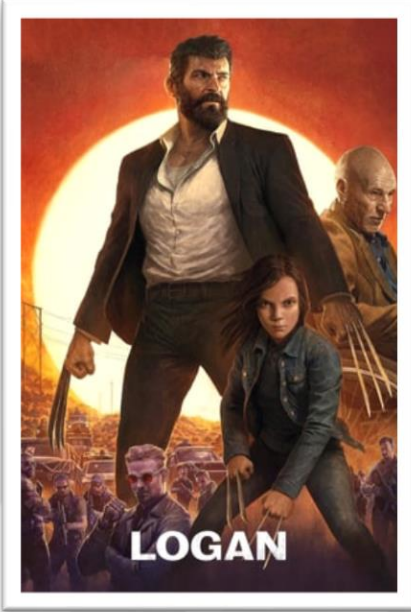
જંગલમાં ઘણો સમય વરુઓ વચ્ચે રહેલો વુલ્વરીન અમુક રીતે પશુ હતો. દૂર સુધી જોવું, ગંધ વડે પરખવું, ધીમા અવાજો સાંભળવા જેવી બાબતો તેને પશુ બનાવતી હતી, પણ તેનું મોરલ કંપાસ સાચી દિશામાં ગોઠવાયું હતું. આ ફિલ્મમાં તે મિડએજમાં આવેલો, જિંદગીથી થાકેલો પુરુષ છે. કુદરતી રીતે તેના નહોર સખ્ત અને ધારદાર હાડકાનાં બનેલા હતા

પણ, એક છટકેલ દિમાગનાં વૈજ્ઞાનિકે તેના હાડકામાં અવિનાશી એડામેન્ટિયમ ધાતુ ભેળવી દીધેલી જેને કારણે તેની શક્તિ ઘણી વધી ગયેલી. હવે વર્ષો પછી એડામેન્ટિયમનું ઝેર શરીરમાં ફેલાવા લાગ્યું છે અને તેની શક્તિ ક્ષીણ થઈ રહી છે.

કથા આકાર લે છે ૨૦૨૯ માં, જ્યારે મોટાભાગના મ્યુટન્ટ વિલુપ્ત થઈ ગયા છે. એક્સ-મેન ટીમનાં સ્થાપક વૃદ્ધ ચાર્લ્સ ઝેવિઅર લોગન સાથે ખંડેર પ્લાન્ટમાં છૂપાઈને જીવવા મજબૂર છે. કહે છે કે સજીવ તેની મૂળ પ્રકૃતિ ક્યારેય છોડી શકતો નથી. લોગનને શત્રુઓ વારંવાર યાદ કરાવતા હતા કે તે જાનવર હતો અને જાનવર જ રહેશે. લોગન ઊંઘમાં પણ પશુ જેમ ધૂરક્યાં કરે છે. ચાર્લ્સ ઝેવિઅરે લોગનને સમજાવ્યું કે તે પહેલા મનુષ્ય છે, પશુતાં તેનાં મ્યુટેશનની બાયપ્રોડક્ટ છે. ચાર્લ્સ ઝેવિઅરે તેને એક્સ-મેન નામે પરિવાર અને જીવન જીવવાનો હેતુ આપેલો.

ફિલ્મમાં ઘણા થીમ-સબ્જેક્ટમાંથી એક મુદ્દો માણસનો પોતાની અંદરનાં જાનવર સાથે સતત ચાલતો સંઘર્ષ પણ છે. વુલ્વરીનના ડીએનએથી લેબરેટરિમાં જન્મેલી ૧૧ વર્ષની લૌરા જિનેટિક્સ વડે મોડિફાઇડ મ્યૂટન્ટ છે. બીજા શબ્દોમાં તે લોગનનું જૈવિક સંતાન છે જેને તેનું મન મોડેથી દીકરી તરીકે સ્વિકારે છે. લૌરાને બનાવનાર બાયોટેકનોલોજી કંપનીની પહોંચથી તેને સલામત રીતે દૂર મૂકી આવવાનું મિશન લોગને અનિચ્છાએ સ્વિકારવું પડે છે. સતત ચોકના પશુ જેમ અણધારી હરકત સામે નહોર કાઢીને લડવા માટે તૈયાર થઈ જવું, એ લોગનનો પહેલો પ્રતિભાવ રહ્યો છે. લૌરા પણ દરેક સમસ્યાનો ઉકેલ હિંસામાં જૂએ છે. કિંતુ લોગન જાણે છે કે હિંસા અને પાશવીપણાનો માર્ગ દુઃખદાયી અને એકલવાયો છે.

ફિલ્મ-તજજ્ઞ લિઓ બ્રૌડી કહે છે કે લાંબા સમય પછી જોનાનાં ફિક્સ માળખામાં બનતી ફિલ્મો પોતે જ તે જોનાની સેલ્ફ-પેરોડી બની જાય છે અને 'લોગન' એવી ટિપિકલ

સુપરહીરો ફિલ્મ નથી. 'ડેડપૂલ' આવી ઘડાઘડ બની રહેલી ફોર્મ્યુલાબદ્ધ સુપરહીરો મૂવિ સામે એક્સ્ટ્રિમ છેડે જઈ કટાક્ષ કરે છે, તો 'લોગન' જેન્યુઇન રીતે પોતાનો પક્ષ રજૂ કરે છે. લોગન એક દૃશ્યમાં ચશ્મા લગાવી જૂની એક્સ-મેન કોમિક અંગે કહે છે કે, આ બધું બકવાસ છે! ડિરેક્ટર આજની સુપરહીરો મૂવિઝ પર કમેન્ટ કરે છે કે, સીજીઆઈ બ્લડ, હિંસા, વિસ્ફોટ અને હાહાકાર એ બધું ફિલ્મી છે! રીઅલ લાઇફમાં હિંસા, ભાંગતોડ, અવ્યવસ્થા પરદા પર દેખાય એવા આકર્ષક અને થ્રીલિંગ નહીં પણ ડરામણા અને દર્દનાક હોય છે.

ડિરેક્ટર જેમ્સ મેનગોલ્ડ સુપરહીરો જોનાને વેસ્ટર્ન જોના સાથે મિક્સ કરે છે. તેઓ 1953ની વેસ્ટર્ન ફિલ્મ 'શેન'નો ઉલ્લેખ કરી એ વાત પણ અભિવ્યક્ત કરવામાં સફળ રહ્યા છે કે, 'નિરંકુશ કુદરતી વાતાવરણમાં જીવતો/સમાંતર ધારાથી વિમુખ મનુષ્ય જ્યારે એક સમાજનો હિસ્સો બનવા પ્રયત્ન કરે ત્યારે મહદંશે સંઘર્ષ અને તેના પરિણામે નિષ્ફળતા જન્મે છે.' પશ્ચિમ અમેરિકાની ઘાટીઓમાં ફરતો શેન શહેરમાં જીવન સ્થાયી કરવા ચાહે છે પણ, સંઘર્ષનો સામનો કરીને તે આખરે મૂળ આવાસમાં પાછો ચાલ્યો જાય છે. અહીં લોગન પણ એક ખેડૂત પરિવારને ઘરે રાત રોકાય છે જેને પાસેનાં ઇન્ડસ્ટ્રિઅલ યૂનિટનાં ભાડૂતી ગુંડાઓ હેરાન કરે છે. વેસ્ટર્ન ફિલ્મોનાં નાયક જેમ લોગન પણ પેલા ગુંડાઓ સામે લડે છે.

બાયોટેકનોલોજી કંપની લૌરાને કબજે કરવા લોગનનાં જ ક્લોન 'X-24'ને કામે લગાડે છે. તેનો આ બહુરૂપી સિક્કાંતો અને સદગુણો વગરનાં આદેશ પાળતા જાનવરથી વિશેષ કંઈ નથી. ચાર્લ્સ ઝેવિઅર લોગનને લાંબા સમયથી સમજાવતા હતા કે લોગને લૌરાને ઉછેરવી જોઈએ નહીંતર હૂંફની ઊણપને કારણે લૌરા પણ એવી જ નિર્દય બની જશે.

શરીરમાં એડામેન્ટિયમ ભેળવવાનાં પ્રયોગ વખતે સ્મૃતિ ગુમાવી ચૂકેલો લોગન પોતે કોણ અને શું હતો એ દ્વિધામાં વર્ષો સુધી અટવાયેલો રહેલો. સ્વજનો અને મિત્રોને ગુમાવીને જીવનની નિર્થકતા સમજી ચૂકેલા લોગને હવે નવા લોકો સાથે સંબંધો કેળવવાનું, સંવેદના દર્શાવવાનું છોડી દીધું છે. આખરે લોગન માટે ફેમિલી લાઇફ જીવવાની શક્યતા ઊભી થાય છે, જેમાં પિતા સમાન ચાર્લ્સ ઝેવિઅર અને દીકરી જેવી લૌરા હશે. પરંતુ X-24 સામેના સંઘર્ષમાં લોગન ચાર્લ્સને ગુમાવે છે. યજમાન પરિવારને પણ X-24 બરહેમીથી કતલ કરે છે. લોગન હતાશ

છે, ગુસ્સામાં છે. સુખ અને શાંતિનું પારિવારિક જીવન તેના માટે નથી. કાયમ હિંસાનાં ખરાબ પરિણામ ભોગવતો લોગન સમજે છે કે હિંસા તેના ભાગ્ય સાથે અભિન્ન જોડાયેલી છે

'શેન' મૂવિનો નાયક સમાજ વચ્ચે પોતાનાં લોકોને સ્થાયી કરવા, શાંત અને સભ્ય વાતાવરણ જાળવી રાખવા આ મૂલ્યથી વિરુદ્ધ, હિંસાનો રસ્તો અપનાવે છે. હિંસા વડે શાંતિની સ્થાપનાનો વિકલ્પ લોગન પણ અનિચ્છાએ સ્વિકારે છે. લોગનને પોતાના ક્લોન સામે લડવા માટે વધારે શક્તિની જરૂર છે. લૌરા અને બીજા બાળકોનું ભવિષ્ય દાવ પર લાગ્યું છે ત્યારે લોગન એડામેન્ટિયમની બનેલી સીરમનું સેવન કરે છે જે ટૂંકાગાળા માટે તેને શક્તિશાળી બનાવે છે. આ જ સીરમ તેના મોતનું કારણ બને છે પણ, તે લૌરા અને બીજા બાળકોને બચાવી લે છે. મૃત્યુશૈયા પર લોગન લૌરાને કહે છે, 'તારે હવે લડવાની જરૂર નથી. એ લોકોએ તને જે ઉદ્દેશથી બનાવી છે એવી તું ન બનીશ.' લૌરા પહેલીવાર લોગનને પિતા કહીને સંબોધે છે. લોગનની આંખો ખુલે છે, 'આવું હોય છે સંતાનનાં ખોળામાં માથું રાખીને આંખો મીંચી દેવાનું સુખ!'

તેર દાયકાથી આ ધરતી પર જીવતા લોગને મિત્રો અને પરિચિતોને ધરડા થઈ મૃત્યુ પામતાં જોયા છે જેના કારણે તેની સંવેદનાઓ જરા રુક્ષ થઈ ગઈ છે. પરંતુ તે સમજ્યો છે કે માણસ યા પશુ કોઈ પણ માટે ખરું સુખ સાથે રહેવામાં છે. લોગન અને શેન જેવા સમર્થ મનુષ્યોને પોતાના સ્વજનો પ્રત્યે સંવેદના, પ્રેમ અને અનુકંપા છે. આ સ્વજનો સુખી અને અજંપા વગરનું જીવન જીવી શકે એ માટે તેમણે હિંસાનો માર્ગ અપનાવવો પડે છે.

લોગનને દફનાવી લૌરા ‘શેન’ મૂવિનો છેલ્લો સંવાદ બોલે છે, ‘મનુષ્યે એ બનવું જ પડે છે, જે તે છે. બીબાને તોડી શકાતું નથી. હિંસાથી માણસ કશું પામતો નથી. આ રસ્તે જઈને પાછા પણ ફરી શકાતું નથી. પણ મારા કિસ્સામાં, સાચી કે ખોટી આ જ મારી છાપ પડી ગઈ છે જે જશે નહીં. તું હવે તારી માં પાસે ઘરે જા. એને કહે કે બધું જ સારું થઈ ગયું છે. બહાર હવે કોઈ પણ પ્રકારની અશાંતિ કે અસુરક્ષા નથી રહી.’

કોફી-સ્ક્રિપ્ટ

આવેશ અને ક્રોધને ઉછેરી શકાતા નથી, પણ તેને ઉઝરડામાંથી આકાર આપવો પડે છે. (‘લોગન’નું વિલન પાત્ર ડોક્ટર રાઇસ)

બાથરૂમ સિંગિંગ અને ડાન્સિંગ

Humour૨૨

- દર્શિલ ચૌહાણ

દરેક નહાતા માણસ ની અંદર એક કલાકાર છુપાયેલો હોય છે. દુનિયાનો એક પણ એવો માણસ નહીં હોય જેણે ‘બાથરૂમ-સિંગિંગ’નો પ્રયત્ન ના કર્યો હોય! (આ માહિતી માટે સંસ્થા ખોટી હોઈ શકે છે કારણકે સંસ્થા એ અત્યાર સુધી જેટલા જણને નહાતા ‘સાંભળ્યા’ છે, એ બધા સિંગિંગ કરતા જ હોય છે અને બાકીનાને આવી રીતે ‘સાંભળવાનો’ મોકો મળ્યો નથી!)

હા, તો આ બાથરૂમ સિંગિંગ પેલું વોશિંગમશીન જોડે આવતી ચમચીના સેટ જેવું હોય છે. બંનેને કંઈ લાગે વળગે નહીં પણ જોડે આવે જ. જુઓ.. એવું નથી કે નહાતી વખતે ગાવાથી શરીર ઝડપથી સાફ થઈ જાય છે! હા આલાપ લેતી વખતે મોઢા માં સાબુ ભરાઈ જવાની શક્યતા ખરી પણ એનાથી જીભ સાફ થતી નથી, એટલે એ ફાયદો ના કહેવાય. એટલે જ, બાથરૂમ-સિંગિંગ અને બાથિંગ ને કંઈ લાગતું વળગતું નથી!

પહેલાના સમયમાં જ્યારે લોકો ૧૦×૧૦ નું બાથરૂમ બનાઈ દેતા હતા, પણ એમાં નાનકડી કડી નહોતા નાખતા અથવા બાથરૂમ ની બગડી ગયેલ કડી રિપેર કરવામાં આજસ કરતા

હતા ત્યારે આ અદ્ભુત કળા ડેવલોપ થઈ હતી. જેથી ખબર પડે કે અંદર કોઈ પ્રાણી ન્હાવા બેઠું છે. ગૌર ક્રિયા જાયે ક્રિ, જ્યારે ગીતો બનતા જ નહોતા ત્યારે લોકો અંદર બેસીને શુ ગાતા હશે એનો જવાબ ‘નાસા’વાળા શોધવાની તસ્દી પણ નથી લેતા.

બાથરૂમ-સિંગિંગને પ્રોત્સાહન આપતું એક આઈકોનિક ગીત "ઠંડે ઠંડે પાની સે નહાના ચાહિયે, ગાના આયે ના આયે ગાના ચાહિયે" દર્શાવે છે કે માણસ એની ‘વોકલ ઈજ્જત’ ના ધજાગરા કરાવી શકે, (‘આ તો અનુ મલિક જેવું ગાય છે’, એને પણ વોકલ ઈજ્જત ના જઘજાગરા કહેવાય.) પણ ‘ફિઝિકલ ઈજ્જત’ નું ખૂબ ધ્યાન રાખે છે!

આપણા શાસ્ત્રોમાં સવારે ઉઠીને કયો યોગ કરવો જોઈએ, કયા પ્રાણાયામ કરવા જોઈએ, કયો હાથ જોવો જોઈએ, કયો હાથ ધોવો જોઈએ એ બધુ તો લખ્યું છે. પણ સવાર સવાર માં નહાતી વખતે કયો રાગ ગાવો જોઈએ એની કોઈ ભલામણ નથી કરી. એટલે આપણે મન ફાવે એ ગીતો ગાઈને સ્નાન પસાર કરી દઈએ છીએ. જોકે લોકો એમના મનગમતા 'બીટ' પર જોશમાંને જોશમાં આવી ને ઘસીઘસીને સાબુ લગાવી દે છે અને પરિણામે આખો દિવસ ત્યાં જ ખંજવાળ આવ્યા કરે છે! એટલે સંસ્થા નહાતી વખતે ગવાતા ગીતોમાં 'સોફ્ટ ગીતો' ગાવાની ભલામણ કરે છે!

જોકે જે ક્રાંતિ બાથરૂમ 'સિંગિંગ'માં આવી છે, એટલી ક્રાંતિ બાથરૂમ 'ડાન્સિંગ'માં જોવા મળી નથી. એની પાછળ જગ્યાનો અભાવ, સાબુ હાથમાંથી સરકી જવાનો ભય, લપસણી સર્ફેસ જેવા કારણો હોઈ શકે છે. ભરતનાટ્યમના જાણકાર બાથરૂમ ડાન્સિંગની ઈચ્છા ધરાવતા

હોવા છતાં 'ખુલીને' ડાન્સ કરી શકતા નથી. આ સિવાય બાથરૂમમાં 'પ્રોપ્સ'ના નામે સાબુ-શેમ્પૂ ને ટબલર સિવાય બીજુ કંઈ હાથમાં ન આવવાના લીધે એ પ્લાન પણ ફેઈલ જાય છે! ભલે બિગબોસમાં સવારમાં ઉઠતાવેંત જ રઘાની જેમ નાયવાનો રિવાજ હોય, પણ સામાન્ય પ્રજાજનો પાસે નાનું તો નાનું, પણ એક મગજ તો હોય જ છે, જે એ માણસોને આવી હરકતો કરતા રોકે છે! આ ઉપરાંત નહાતી વખતે કુચીપુડી કરતા-કરતા માથા ભાંગવાના બનાવો પણ બનેલા છે. નહાતા લોકો ને સમાચારમાં ના લેવાય અને લેવાય તો પણ આમ નહાતા લોકો ને આમ આંખો ફાડી અને ડાકલી પહોળી કરીને જોઈ રહેવું એ આપણી સંસ્કૃતિમાં નથી આવતું, એટલે એનો કોઈ 'સારો' પ્રચાર નથી થઈ શક્યો.

દર્શવાણી

ડોલ સામે બેસીને 'રાગ દીપક' ગાવાથી કંઈ પાણી ગરમ નથી થઈ જતું!

લ્યો.. લખાઈ ગઈ કવિતા

- હર્ષવી પટેલ

દઈ પાછું અપાય તો આપો
ઘૈર્ય મારું મપાય તો માપો

જજરિત ભીંત તો ટકી રહેશે
કંકુથાપા થપાય તો થાપો

અંધના દેશમાં સૂર્ય ઉગ્યો છે
વાત છાપે છપાય તો છાપો

ભીંત, ગુંબજ, ધજા કશુંય ના હો
એવું મંદિર સ્થપાય તો સ્થાપો

'હર્ષવી' હૂંફની જરૂરત છે?
જાત બાળી તપાય તો તાપો

જિંદગીમાં એટલું સમજાય છે
જિંદગીનો જિંદગી પર્યાય છે

મેં કહ્યું કે ચોતરફ અન્યાય છે
આંખ મીંચી સૌ કહે - 'દેખાય છે'

એ ફૂતૂહલથી જ આજે છું અહીં
જોઉં તો, મારાથી ત્યાં પહોંચાય છે?

ખાઈ-પીને રાજ જેવું છે છતાં
કેમ મારી વારતા લંબાય છે?

જેને ચર્ચાનો સતત ડર હોય ને..
એ જ તો સૌથી વધુ ચર્ચાય છે.

જિંદગીભર ખર્ચવાં'તાં સુખ અને
સુખને માટે જિંદગી ખર્ચાય છે

સાચો નિર્ણય

ઝિંદગી.com

- ઉમા પરમાર

એક ઊંડા શ્વાસની સાથે એણે આ જગ્યાની ખુશબુને એના હૃદયમાં ભરી લીધી. એ જઈ રહ્યો હતો, ફરી ન મળવા માટે... તો પણ, મન વિચાર્યા વગર ન રહી શક્યું કે, “ફરી ક્યારે મળવાનું થશે? શું એણે ઠીક કર્યું છે વિદેશ જવાનું નક્કી કરીને?”

એનું મન હજી થોડું અસમંજસમાં હતું. એણે બાજુની સીટ પર શાંતિથી બેઠેલી નિક્કી સામે જોયું ને ચૂપચાપ ડ્રાઈવ કરવા લાગ્યો. “પ્યારકા પહેલા ખત લિખને મે વક્ત તો લગતા હે, નયે પરીન્દો કો ઉડને મે વક્ત તો લગતા હે..!!” – જગજીતસિંહની એને ગમતી ગઝલ વાગી રહી હતી. અને એ પોતાની આ ફેવરીટ ગઝલનો અર્થ જાણે પોતાને જ સમજાવતો હોય તેમ હસ્યો. એણે ફરી નિક્કી સામે જોઈને કહ્યું કે, તને મારે આજે આ પૂરી હકીકત કહેવી છે જો તું દિલથી સાંભળે તો! નિક્કીએ ડોકું હલાવી હા પાડી. એટલે રોહિતે કાર સાઈડ પર પાર્ક કરી અને કહ્યું, “તું જાણે છે? અમે કોઈને પણ અમારી વાત ન કરવાનું નક્કી કરેલું, પણ તું મારી ખાસ છે એટલે હું પ્રોમિસ તોડીને પણ તને વાત કહીશ. પણ, એક શરતે કે તારે કોઈને કહેવાનું નથી.

નીના દેસાઈ.. આ નામ મારા જીવનનો ધબકાર બની ચુક્યું છે. ક્યારેક મારી

તીવ્ર ઈચ્છા થઈ આવે કે ચોવીસ કલાક એની સાથે જ રહું, પણ તો એ તરત જ કહે, “આપણું બધું જ ગમતું થાય, એવું થોડું હોય છે?” ને વાત તો એની સાચી જ છે ને!

બે વર્ષ પહેલા, એક બીઝનેસ મીટીંગમાં ગયો હતો. મીટીંગ પછી સાંજે ગ્રાન્ડ ડીનરમાં મારી નજર નીના પર પડી. બસ.. મેં જોયેલી એની પહેલી ઝલક. વાસ્તવમાં એની જેટલી સિમ્પલ અને છતાં અનહદ સુંદર સ્ત્રી મેં અગાઉ ક્યારેય જોઈ નહોતી. મેં પૂછપરછ કરી, અમસ્તી જ ફેસબુક પર તપાસ કરી, અને ફેન્ડ રીક્વેસ્ટ મોકલી આપી અને એણે સ્વીકારી.

“થેંક યુ સો મચ ફોર બીઈંગ માય ફ્રેન્ડ.” - રોહિત.
નીનાએ ફક્ત સ્માઈલથી રીપ્લાય આપ્યો.
થોડીવાર થઈ અને ફરી થોડા મેસેજ્સ... એને
થોડો ગુસ્સો આવ્યો કે, ‘એ હજુ એને ઓળખતી
નથી, એની ફ્રેન્ડ નથી ને આ શું?’

“સોરી. હું અજાણ્યાઓ સાથે વધુ વાત કરવાનું
પસંદ નથી કરતી એન્ડ આપણે જસ્ટ એકબીજાને
આ મીડિયાથી ઓળખીએ છીએ, ફ્રેન્ડ નથી.”

મેં એને કીધું, “બે મેસેજની આપ-લે તો કરી તેથી
હું કઈ અજાણ્યો ન કહેવાઉં અને ફ્રેન્ડ પણ આમ
જ બનાય ને? બટ, એઝ યુ લાઇક. સોરી, તમને
ડીસ્ટર્બ કર્યા તે બદલ.”

નીનાએ પણ સમજી લીધું કે મને
ખરાબ લાગ્યું તો ભલે, હવે બીજી વાર મેસેજ નહી
કરુ. એક દિવસ પસાર થયો. ત્રીજા દિવસે
અચાનક ફરી મેં મેસેજ કર્યો. એણે રીપ્લાય ટાળ્યો
અને ટાળતી રહી અને હું મેસેજ કરતો રહ્યો.

આખરે એક દિવસ કંટાળીને એણે
વળતો ગુડ મોર્નિંગનો મેસેજ કર્યો. આમ ધીમે
ધીમે અમારી ઓળખાણ થઈ, ફ્રેન્ડશીપ થઈ.

નીનાએ તો મિત્ર બન્યા ત્યારે જ
મને એના વિશે કહી દીધું હતું, પણ એના આશ્ચર્ય
વચ્ચે મેં જે કહ્યું તે એને ગમ્યું.

“શું કોઈ જગ્યાએ લખ્યું છે કે એવો કોઈ નિયમ છે
કે મેરીડ અને અનમેરીડ, નાના-મોટા અને તે પણ
વિજાતીય વ્યક્તિ ફ્રેન્ડ ન બની શકે?”

“ચોક્કસ બની શકે ને? તે પણ ઉંમર જોયા
વગર... રાઈટ? હું શું કહેવા માંગું છું તે સમજ્યા
જ હશો તમે.”-નીના

“હા, એ જ કે તમે મારાથી મોટા છો અને મને
એનાથી કોઈ ફર્ક નથી પડતો. દોસ્તી અને પ્રેમ,
બંને હંમેશા ક્યાં, ક્યારે, કોની સાથે, કેવી રીતે
અને કેમ થાય તે કોઈ કહી શકતું નથી.
ઓટોમેટીક જ તમારા દિલમાં એ વ્યક્તિ ક્લિક
થઈ જતી હોય છે.”

ને પછી જાણે સમયને પાંખો
લાગી. હું ક્યારે પ્રેમમાં પડ્યો તે જ ખબર ન પડી.
આમ પણ પ્રેમ ક્યાં બધું જોઈ વિચારીને થાય છે.
હા, એ એની લાગણીને છુપાવતી જરૂર હતી.

હું જાણી ચૂક્યો હતો કે આ જ
સાચો પ્રેમ છે જે હવે થયો છે. અને એની સુગંધ
હવે મારા જીવનને સુગંધિત કરી રહી છે.
લાગણીના છોડનું હોય છે જ એવું, બારમાસી જેવું.
એકવાર આ છોડ પાંગરી ગયો તો બારમાસ
લાગણીના પુષ્પો ખીલતા જ રહે છે.

“એ મને પ્રેમથી કઈ સમજાવે તે મને ગમે છે. ક્યારેક નાની વાતમાં ગુસ્સો કરે છે. એનો આ ગુસ્સો મને બહુ ગમે છે, પછી એનું સાચું-ખોટું રીસાવું અને મારું એને મનાવવું પણ મને ખૂબ ગમે છે. સૌથી સુંદર વાત તો એ છે કે એ મને ક્યારેય મળવાની નથી અને છતાં મને એની સાથે રહેવું ગમે છે.”

હું જાણતો હતો કે, એ મેરીડ છે, મારાથી ઘણી મોટી છે, એના બાળકો નથી, વગેરે... અને છતાં મેં એને પ્રપોઝ કર્યું, મારી લાગણી એની સમક્ષ વહેતી મૂકી. જવાબ અપેક્ષિત હોવા છતાં!

“હું જાણું છું રોહિત... અને તમે બધું જ જાણવા છતાં મને પ્રેમ કરો છો એ જ મારા માટે ખુશીની અને સાથે દુઃખની પણ વાત છે. ખુશીની વાત એટલે કે, મને પણ તમારા માટે એટલી જ લાગણી છે અને દુઃખ એટલે કે હું તમને આ અનોખી લાગણી સિવાય બીજું કઈ આપી શકું એમ નથી, અને જીંદગી ફક્ત આ લાગણીથી જ નથી જીવાતી. એના માટે બીજું બધું પણ ઘણું જરૂરી હોય છે. કાલે તમારી પોતાની જરૂરિયાત ઉભી થશે. તમારા ફેમિલીને તમારાથી કઈ અપેક્ષા હશે. આ બધું તમે મારા તમારી લાઈફમાં રહેવાથી નહીં કરી શકો. તો બેટર કે આપણે હવે કદી વાત નહીં કરીએ કે ન મળીએ તે જ સારું છે.” - નીના પણ, નિક્કી... હું ભલે એનાથી નાનો છું પણ એની સાથે રહેવાથી સમજદાર તો થયો છું. મેં પણ કહ્યું કે, “તારા મતે કદાચ તું સાચું કહી રહી છે, પણ

નીના.. મારે તારી પાસેથી કઈ જોઈતું નથી. તારી સાથે વાતો કરવાથી મને જીવવાનું બળ મળે છે, હું મારી જિંદગીને ખરેખર જીવી રહ્યો છું, તું મને ઈન્સ્પાયર કરે છે. પણ, તું જિંદગીને આંખો બંધ કરીને જીવવા માંગે છે ને હું આંખો ખોલીને માણવા. તું લાગણીઓ દબાવવા માંગે છે ને હું વહાવી દેવા. તને લીમીટેડ પ્રેમ જોઈએ અને મને અનલીમીટેડ. તું ડરે છે તારી જ લાગણીઓથી અને હું આ મામલે નીડર બનવા માંગું છું. તે જ કીધું છે ને, બધું પામી લેવાનો અર્થ પ્રેમ નથી હોતો. પ્રેમ આખરે તો પ્રેમ જ છે, બસ.. પ્રકાર જુદા હોય છે. પ્રેમની ભેટ તો નસીબદારને જ મળતી હોય છે, પછી તે મિત્રરૂપે મળે કે બીજી કોઈ રીતે મળે! છતાં, તારી સમયસરની સમજદારી અને તારા સાચા નિર્ણય માટે માન અને પ્રેમ છે... અને એ હંમેશ માટે રહેશે.”

“બોલ, હવે તારું શું કહેવું છે નિક્કી?” જાણે એની વાતો અને નિર્ણયથી ખુશ થઈ હોય તેમ ફૂટીને રોહિતના ખોળામાં બેસી ગઈ. રોહિતે ખુશીથી એને ઉચકીને ફરી સીટ પર બેસાડી ને કાર ધરની દિશામાં હંકારી લીધી.

ડરના જરૂરી હૈ મેરે ભાઈ...

પેરિસ્કોપ
- યાજ્ઞિક વધાસિયા

'ROWDY RATHORE' ફિલ્મ જોઈ હશે ઘણાએ. એમાં પોલીસ કમિશનર (દર્શન જરીવાલા) પોલીસ ઓફિસર વિક્રમ રાહોડ (અક્ષય કુમાર) ને આવી કંઈક સલાહ આપે છે કે, "મેં તારી આખી ફાઈલ વાંચી. ચાર વર્ષમાં ચાર પ્રમોશન અને દસ ટ્રાન્સફર. વેરી ગૂડ રેકોર્ડ. હું ઈમ્પ્રેસ થઈ ગયો. પણ આ મેડલ્સ અને આ રેકોર્ડ એ કોઈ મોટી વાત નથી. આ બધા ઉપરાંત એક પોલીસ ઓફિસરમાં પોતાની ડ્યુટી કરતી વખતે 'ડર'ની ભક્તિ હોવી જોઈએ. વિચાર કે, અડધી રાતે તું તારા પલંગ પર સુતો હોય અને કોઈક દરવાજો ખખડાવે છે. તું દરવાજો ખોલીને બહાર જા છો. બહાર જો છો. ત્યાં કોઈ નથી. તું પોતાને બચાવવા માટે અંદર આવીને પોતાની રિવોલ્વર તરફ આગળ વધે છે, પણ એ પણ પોતાની જગ્યાએ નથી. બહાર ખાલી ગુંડાઓના હસવાનો અવાજ આવે છે. એ વખતે તારા દિલમાં જે પેદા થશે, ખબર છે એ 'ડર' કેવો હશે? સાંજે તારી છોકરી સ્કૂલથી ઘરે પાછી નથી આવતી. તું સ્કૂલે જા છો અને ત્યાં વોચમેન એમ કહે છે કે, એ તો ક્યારની જતી રહી. 'ડર'ની ખબર ત્યારે પડશે, જ્યારે કિડનેપર્સનો ફોન આવશે. 'ડર'ને અન્ડર-એસ્ટિમેટ કરીશ નહીં. 'ડર'ની ઈજ્જત કર. જે

લોકો નીડર હોય છે, એમનું જીવવું ખૂબ મુશ્કેલ થઈ જાય છે."

આ પછી અક્ષય કુમાર જે 'મૂંછોને તાવ દેવા'વાળો જે ડાયલોગ મારે છે, એ તમને યાદ હોય તો તમે ભૂલી જાવ, ને ના યાદ હોય તો વેલ એન્ડ ગૂડ. પણ કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે, લોકો ભલે ડંફાશો મારતા હોય, પણ ડર જીવનમાં એક જરૂરી 'તત્વ' છે. તમને થશે કે વળી 'ડર'નું શું મહત્વ હોય? તમે કોઈપણ કામ કરવાની શરૂઆત કરો, તો એની શરૂઆત એક 'ડર'થી જ થાય છે - નિષ્ફળ જવાનો ડર. ધારો કે તમારી કોઈ એકઝામ છે અને તમને વાંચવાનો બિલકુલ 'મૂડ' આવતો જ નથી. ત્યારે એક 'ડર' જ હોય છે, જે તમને એ એકઝામમાં પાસ કરાવે છે. કેમ કે, 'નીડર' બનીને ચોપડી હાથમાં જ ના પકડો અને 'જે થશે એ જોયું જવાશે', એવું વલણ રાખો, તો ચોક્કસ ફેઈલ થવાનો જ વારો આવે.

લોકો કહે છે કે, "જો ડર ગયા, સમજો મર ગયા." તમને હંમેશા ડરથી કઈ રીતે જીતી શકાય, એ જ શીખવાડવામાં આવે છે. હા. ડરથી જીતવું જોઈએ. પણ 'ડર' જીવનમાં બરકરાર રાખવો જોઈએ. 'ડર' હંમેશા તમને લાઇફમાં એક 'સેફ્ટી'લેવલ

રાખવાનું શીખવાડે છે. ધારો કે, કોઈ ગુંડાને પોલીસના હાથે પોતાનું એન્કાઉન્ટર થઈ જવાનો અથવા બીજી ગેન્ગાના મેમ્બર્સના હાથે મરવાનો 'ડર' હોય તો સાથે હંમેશા પોતાની 'સેફ્ટી' માટે કંઈકને કંઈક હથિયાર હાથવગું રાખશે જ. જો નહીં રાખે તો, એ ક્યારનો મરી ગયો જ હોત.

આ બાબતમાં આપણે પ્રાણીઓ પાસેથી ઘણું શીખવા જેવું છે. ડિસ્કવરી, નેશનલ જિયોગ્રાફિક ચેનલ અથવા એને રીલેટેડ કોઈ ચેનલમાં તમે જોયું હશે અથવા રીયલમાં પણ જોયું હશે કે, પ્રાણીઓ કેટલા 'કન્સર્ન' હોય છે, કેટલા એક્ટિવ હોય છે. ઝાડી-ઝાંખરામાં સહેજ પણ ચહલપહલ થાય, એટલે તેઓ સીધું ચેક કરી લે છે કે, એમનો 'ડર' રીયલ છે કે ભ્રમ છે. જો એ 'ડર' ભ્રમ છે, તો જ તેઓ પાછા આરામ ફરમાવે છે. ને જો ખરેખર કોઈ ખતરો છે, તો તેઓ કાં તો 'સેફ' જગ્યાએ જતા રહે છે અથવા તો એટેક કરવા માટે સજ્જ થઈ જાય છે. ટૂંકમાં, અહીં વાત 'ડર'ને તમારા પર હાવી થઈ જવાની નથી થઈ રહી. પોતાના માટે એક 'સેફ્ટી' લેવલ જાણી, એને અનુરૂપ પોતાનું ભવિષ્ય 'સેફ' કરવાની થઈ રહી છે.

આપણા ઘરની સ્ત્રીઓ સાથે કંઈ અજુગતું ના થઈ જાય, એવા ડરને લીધે જ આપણે હંમેશા એમના માટે કંઈકને કંઈક 'સેફ્ટી'ની વ્યવસ્થા કરી જ આપીએ છીએ ને. (જોકે એમને એ 'બંધન' લાગે છે, એ આખી અલગ વાત છે.)

જ્યારે આપણા પ્રિયજનને અમુક

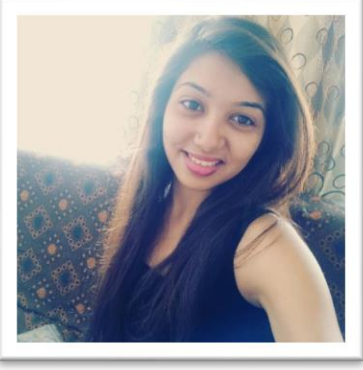
જગ્યાએ પહોંચવાનું હોય, ને એ નિયત સમયે પહોંચી ના શકે, અને એનો ફોન સ્વીચઓફ આવતો હોય, ત્યારે આપણે કેટલા ધંધે લાગી જઈએ છીએ? કેટલું કોસ-ચેક કરાવીને એમની ખબર મેળવીએ છીએ? જ્યાં 'પ્રેમ' છે, ત્યાં 'ડર' છે. સ્ફૂલેથી છૂટીને બાળક ધરે ના આવે, ત્યાં સુધી મમ્મીનો શ્વાસ અધ્ધર રહે છે. પોતાના પ્રિયજન વિષે 'અઘટિત' વિચારો પહેલા આવે છે. મનમાં સતત થયા કરે છે કે, "શું થઈ ગયું હશે? કેમ આમ થયું? કેમ તેમ ના થયું?!" 'ડર' એ પ્રેમનું જ એક સ્વરૂપ છે, પોતાના જીવન પ્રત્યેનો પ્રેમ અને પોતાના લોકોના જીવન પ્રત્યેનો પ્રેમ.

'ડર'ના અભાવમાં માણસની જિંદગી ખૂંખાર બની જાય છે. "હમેં મૌત કા ડર નહીં હૈ.." – આવું ઠોકમઠોક કરીને લોકો વધુમાં વધુ તો કોઈનો જીવ લઈ શકે, કોઈના પ્રિયપાત્ર ના બની શકે.

અત્યાર સુધી લાઇફમાં તમે જે પણ કંઈ મેળવ્યું છે, એ 'ડર'નો સામનો કરીને જ મેળવ્યું છે અથવા તો જે પણ કંઈ ગુમાવ્યું છે, એ 'ડર'ના વર્યસ્વને કારણે ગુમાવ્યું છે. સ્વયં વિચાર કીજીયે..

PACK UP

'Mountain Dew'ની જાહેરાતમાં વર્ષો સુધી સલમાન ખાનના મોઢેથી આપણે સાંભળ્યું : "ડર કે આગે જીત હૈ." જો ડરનું કંઈ મહત્વ જ ના હોત તો, સ્લોગન હોત : "દબંગ(નીડર) કે આગે જીત હૈ." કેમ કે, વાત તો એમાં પણ 'ડર'થી ના ડરવાની જ કરી છે.

અસ્પર્શ્ય

- મીરા જોશી

જિંદગી..

તારી રંગતના સંગમાં હોવા છતાં,
તારા અસલ રંગથી દૂર.. સુદૂર..!

ડાયરી, જાણે છે, જ્યારે જીવેલી અનુભવેલી એક એક ક્ષણને ડાયરીમાં લખવાનું નક્કી કર્યું તો શબ્દો એકાએક જાણે દૂર-દૂરથી આવીને મને વળગી પડ્યા. જે અહેસાસને ક્યારેય વાચા ના મળી કે જે વાતને ક્યારેય કોઈના કાન ના મળ્યા એ બધું જ તારા પર અવતર્યું, ખુબ સહજ રીતે. કદાચ લાગણીઓ પણ શબ્દોના વાઘા પહેરવા મથતી હશે!

જિંદગી.. બધા તારી રંગતમાં જીવે છે, ચીયર્સ ટુ લાઈફ કરે છે, ને છતાં તારા અસલ રંગથી તો દૂરને દૂર જ ફંટાતા જાય છે.. શા માટે? કેસુડાંના ફૂલ પાસે રંગ છે, મધમધતો, પાક્કો, ને રાતરાણી પાસે સુગંધ, એમ જિંદગી પાસે એવો જીવનરંગ છે, જેમાં માત્ર જીવવાનો નશો છે, પૈસા, પ્રેમ કે પ્રસિદ્ધિનો નહિ! પણ કોણ રંગાય છે એ જીવનરંગથી?

જીવતા આવડે ત્યારથી લઈને મૃત્યુપર્યંત આપણે કેટલા લોકો સાથે પરિચય બાંધતા હોઈએ. ખુશીઓ વધારવા અને દુઃખ વહેંચવા! મિત્રો, સંબંધીઓ, સ્કીન પાછળના બટકણા સંબંધો ને લાખો ફોલોઅર્સના અજાણ્યા ચહેરાઓ. આસપાસ આટલું ભરચક માણસોનું ટોળું હોય છે ને છતાંય જ્યારે ક્યારેક એકાંત

સાથે ભટકાઈએ તો હૃદયમાં કેટલું બધું ઉછળીઉછળીને બહાર આવવા મથતું હોય છે. સંવેદનાઓ, વિચારો, અતીતના સ્મરણો, ને વર્તમાનનું વિસ્મય... કેટલું બધું અકથ્ય જે આપણી સાથેને સાથે ચાલતું હોય, ને છતાં આપણાથી વેગળું.. જીવનભર 'ફોન'ના ફોલોવર્સથી લઈને બેંકના બેલેન્સ સુધી બધું જ ફેલાવતા જઈએ છીએ. પણ ક્યારેય જીવનને સંકેલવાનો કેજે છે એમાં જીવવાનો કેમ વિચાર આવતો નથી?

જિંદગીની દોરને એટલી બધી પણ ના ફેલાવવી જોઈએ કે એમાં ગુંચ પડી જાય ને ખુદ આપણે જ એમાં ફસાઈ જઈએ. સાચું કહું, ક્યારેક ડર લાગે છે, પેલા રણમાં એકલા એરંડાને જોઈને કે ટોળાથી અળગા થઈ ગયેલા પક્ષીને જોઈને.. કે ક્યાંક કોઈક દિવસ આપણે બધા જ એક દિવસ જીવનના રણમાં એરંડો થઈ જઈશું..! આ દુનિયામાં હોવા છતાં જીવંતતાથી એટલા દૂર ફંટાઈ જશું જ્યાં કોઈ કોઈને સમજનારું નહિ હોય, દરેકના ચહેરા પરમાત્ર એક જ આભા તરતી હશે, સ્વાર્થની..! ત્યારે આપણે શાંતિની શોધમાં કોની પાસે જઈશું? પ્રકૃતિ, પ્રેમ કે પરિવાર!? એ કદાચ આ

ક્ષણ પર જ આધાર રાખે છે.

આ ક્ષણ.. અત્યારે આકાશ જાણે અગાસી પર ઉતરી આવ્યું છે. આકારવિહીન, અસ્પર્શ્ય, એકલું ને છતાં અનંતતાથી ભરપુર! બિલકુલ માણસના મન જેવું. કેટલું બધું અસ્પર્શ્ય હોય છે ને આપણા મનમાં પણ, આકારવિહીન એવી લાગણીઓ હોય છે જે વ્યક્તિએ વ્યક્તિએ રંગ બદલે છે, અશક્યને શક્ય કરવા યત્ન કરતું એવું એક મન હોય છે અને જેને ક્યારેય સ્પર્શી ના શકાય એવો ધબકતો એક ખૂણો હોય છે. મન પણ એક જ અને આકાશ પણ એક જ.. બંને અસ્પર્શ્ય! પણ આ અસ્પર્શ્ય એટલે શું!

જેમ લગ્નબાદ પહેલીવાર પગફેરા માટે ઘરે આવેલી દીકરીને સાસરિયા વિષે સહુ અચરજથી પૂછે પરંતુ એ નથી જાણી

શકતા કે દીકરી તો પોતાના ગયા બાદ પરિવારની આંખોમાં એ ખોટ જોવા ઝંખે છે.. એ અસ્પર્શ્ય! જેમ નવપરણિત વહુની પિયરથી લાવેલ વસ્તુને લોકો જોવા માણવા ઝંખતા હોય પણ એ વસ્તુની સાથે આવેલ એક વ્યક્તિત્વને, એક નવા સભ્યના મનની અંદર ઝાંખવામાં જરાય રસ ના હોય એ અસ્પર્શ્ય..! આ અને આવું કેટલુંયે અસ્પર્શ્ય, જે રોજરોજ આપણી આંખ સામેથી વહી જાય છે.. ખેર, એક દિવસ જિંદગી પણ જીવને પંચમહાભૂતમાં એ રીતે જ વિલીન કરી દેશે ને! જેમ અસ્પર્શ્ય..?

“અસ્પષ્ટ રહેવું એટલું નુકશાનકારક નથી, જેટલું જિંદગી પ્રત્યે અસ્પર્શ્ય રહેવું છે!”

તમને મળ્યાનું યાદ

- રાજુલ ભાનુશાલી

ઝંપલાવી જો પ્રથમ કાગળ ઉપર
જે થશે જોયું જશે આગળ ઉપર

ગીતને તું સાંભળે પૂરતું નથી?
વાચરા લખતા નથી કાગળ ઉપર

તું જ તારું “તું” પણ ગોખ્યા કરે
સૂર્ય તો ઉતરી શકે ઝાકળ ઉપર

મારું શૈશવ ડૂસકે એથી ચડ્યું
જાન આવીને ઉભી ભાગળ ઉપર

રેત, છીપો, શંખ છે તો શું થયું?
મોજનો આધાર તો છે જળ ઉપર

શ્વાસની આ આવજા નિર્જીવ છે
જીવતા હોવું નભે ખળભળ ઉપર

કોઈ આવી કહી ગયું એ તૂટશે
ત્યારથી જોયા કરું સાંકળ ઉપર

~~ સ્વાતિ નાયક

'તમને મળ્યાનું યાદ'ને સરનામે

આજે મળીશું સ્વાતિબેનને.

નવસારીના ડૉ. સ્વાતિ નાયક

વ્યવસાયે કેમેસ્ટ્રીના પ્રોફેસર છે. કળા સાથે એમની સારી કેમેસ્ટ્રી જામે છે. નાટક પ્રથમ પ્રેમ છે. એમના નાટકોએ રાજ્ય સ્તરે પારિતોષિક મેળવ્યા છે. મૂળે નાટ્યકારનો જીવ એવા સ્વાતિબેન વાર્તા અને કવિતા પણ પાણીદાર આપે છે.

ઝંપલાવી જો પ્રથમ કાગળ ઉપર

જે થશે જોયું જશે આગળ ઉપર

ખાલી બારી સુંદર પડદા લગાવવામાં આવે ત્યારે બારીનું સૌંદર્ય નીખરી ઉઠે છે. કાગળનું સૌંદર્ય ત્યારે જ નીખરે જ્યારે એના પર શબ્દો અંકિત થાય. એક સર્જક કોરા કાગળને કઈ દ્રષ્ટિથી જોતો હશે? દિવસો સુધી કશું જ ન લખાયત્યારે ટુંટિયું વાળીને પડી રહેલી નિર્જનતા સર્જકને કોરી ખાય એવું બનતું હોય છે! કવિ કહે છે કે પ્રથમ કાગળ પર ઝંપલાવીને જો. નિર્જનતાને ડામવાનો આ શ્રેષ્ઠ ઉપાય છે. એકવાર કલમ લઈને મંડી તો પડવું જ, કૃતિ ઉતરી આવશે કે અધવચ્ચે છટકી જશે.. કે પછી આબેહુબ એવી ઉતરશે જેવી ધારી હોય.. જોયું જશે.. આ આત્મવિશ્વાસ દરેક સર્જકે કેળવવો રહ્યો.

ગીતને તું સાંભળે પૂરતું નથી?

વાચરા લખતા નથી કાગળ ઉપર

પ્રથમ શેરમાં કાગળ પર અંપલાવવાની વાત કરતાં કવિ બીજા શેરમાં જુદી વાત મૂકે છે. ગઝલની આ ખાસિયત. દરેક શેરની વાર્તા જુદી. માત્ર મંદિર જ પવિત્ર હોય એવું નથી હોતું જે જગ્યા પવિત્ર હોયએપણ મંદિરસમાન છે. કાગળ પર અવતરેએ જ કવિતા કહેવાય? પ્રકૃતિનું કામ પ્રસન્નતા રેડવાનું, આપણે પણ આપણી પ્રસન્નતાને પ્રકૃતિમાં રેડવી જોઈએ.એકાદી પ્રસન્ન ક્ષણમાં ગણગણેલું ગીત, વાયરો ગમતાં કર્ણપટલ સુધી પહોંચાડે ત્યારે પ્રસન્નતા બેવડાઈ જતી હોય. પણ જ્યારે આ શબ્દોને કાયમ માટે કેદ કરી લેવાની લાલચ જોર કરવા લાગે ત્યારે? કવિ એ વાતની અનુમતિ આપતાં નથી. તેઓ કહે છે કે અમુક ગીત ગણગણીએ, સાંભળીએ એટલું જ પૂરતું હોય છે, હોવું જોઈએ. વાયરાનો ધર્મ વહેવાનો, વહાવવાનો.. એ કદી કોઈ વસ્તુને કેદ કરવામાં માનતો નથી.એની પ્રકૃતિમાં જ નથી. સૂર હોય કે સુગંધ.. વાયરો એના પર અધિપત્ય જમાવતો નથી.

તું જ તારું “તું”પણુ ગોખ્યા કરે
સૂર્ય તો ઉતરી શકે આકળ ઉપર

અહમ્ બ્રહ્માસ્મિ..અહમ્ હોવો જોઈએ. પણ શાનો? પોતાના સ્વરૂપનો.. જે નથી એનો અહમ્ શા માટે? સોનું બોલે કે, ‘હું સોનું છું.’ એ એનો અહમ્ છે. લોખંડ બોલે કે ‘હું સોનું છું’ તો..? આપણે કોણ છીએ એની આપણને જાણ હોવી જોઈએ. આ ‘જાણ’ હોવી પણ ખૂબ સાધના માંગી લે એવી વાત છે. જાત પર શ્રદ્ધા રાખવાથી એ સાધ્ય થઈ શકે, ગોખવાથી નહીં! કવિ કહે છે કે સૂર્ય આકળ પર ઉતરી શકે, એને જાણ છે કે એ

સૂર્ય છે, આકળને જાણ છે કે સામે સૂર્ય છે. એ સમર્પણ કરી દે છે. સોનાને ‘સૂવર્ણાઈ’ કે સૂર્યને ‘સૂર્યાઈ’ ગોખવી પડે છે? તો પછી ‘તું’પણુ શા માટે ગોખવું પડે!

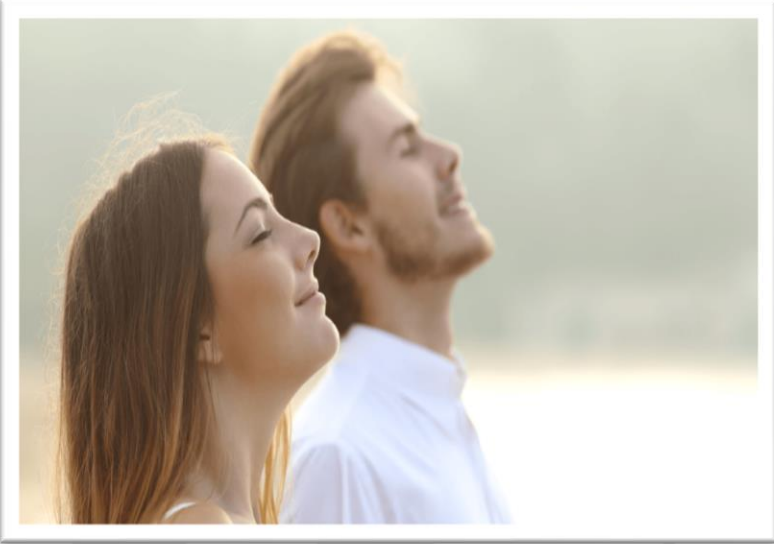
મારું શૈશવ ડુસકે એથી ચડ્યું
જાન આવીને ઉભી ભાગળ ઉપર

આ શેર માત્ર માણવાનો છે. કન્યાની જાન પાદરે ઉભી છે.. જ્યાં જન્મ્યાએ ગામની શેરીઓ હવે ‘પિયર’ બની જવાની ત્યારે એમાં રમીને મોટું થયેલું શૈશવ ડુસકે ચડ્યું છે. આ ‘મારું’ એટલે કન્યાની માતા પણ હોઈ શકે જે દીકરીમાં પોતાનું શૈશવ જોતી હોય!

રેત, છીપો, શંખ છે તો શું થયું?
મોજનો આધાર તો છે જળ ઉપર

ફિજની અંદરનો પ્રકાશ જોવા દરવાજો ખોલવો પડે. આપણું હૃદય આ ફિજ જેવું છે. વર્ષોથી પંપાળેલી ભ્રમણાઓને આપણે ખૂબ જતનથીએમાં સાચવીને રાખી હોય છે. તથ્યને પામવા, સમજવા એ ભ્રમણાઓથી પર થવું પડે. અંદર ડોકિયું કરવું પડે. દરિયા કિનારે જાઓત્યાં રેત હોય, છીપો હોય, શંખ પણ હોય... પરંતુ પાણી જ ન હોય તોમોજ આવશે? અને વિચારો જો પાણી જ ન હોય તો આ બધાનું હોવું શક્ય છે? જે દિવસે આ તથ્ય સમજાઈ જશે, હૃદયને મોજમાં રહેવા કોઈ ભૌતિકસાધનની જરૂર નહીં પડે.

શ્વાસની આ આવજા નિર્જીવ છે
જીવતા હોવું નભે ખળભળ ઉપર

પ્રત્યેક ક્ષણે આપણી અંદર અફો જમાવીને બેઠેલી જડતા આપણી ચેતનાને હણતી રહે છે. સાથે જ શક્યતાઓનું પણ મૃત્યું થતું રહે છે. માણસ એટલે શું? થોડાંક હાડકા વત્તા થોડાંક કિલોગ્રામ માંસ વત્તા થોડાંક લીટર રક્ત વત્તા

થોડીક સેન્ટિમીટર ચામડી? ભીતર કશું ઘટતું હોય, કનડતું હોય, ખળભળતું હોય જે તમને સતત જીવવા ઉશ્કેરે, ઉર્ધ્વગામી બનવા પ્રેરે. એ જ ન હોય તો? માત્ર શ્વાસની આવજા હોય એને જીવવું ન કહેવાય. વાંસના પોલાણમાં હવાથી જે થડકાર થાય એ જ એ ને વાંસળી બનવા પ્રેરે. એ જ જીવવું.

કોઈ આવી કહી ગયું એ તૂટશે
ત્યારથી જોયા કરું સાંકળ ઉપર

આશાવાદ. ઉપર જે શક્યતાની વાત કરી એ અહિ પણ લાગુ પડે છે. કશુંક બનવાની શક્યતા જીવતી રહે, આશા જીવતી રહેએ જ છે જીવવું. કોઈ આવીને કહે ન કહે સાંકળ છે તો એ કોક દિવસ તુટશે જ એવી પણ યાહ ન હો. એ શક્યતા જીવંત રહો. આશા જીવંત રહો. અસ્તુ.

મોક્ષ

લવ-ટેંક

- અનંત ગોહિલ

ચંદ્ર જ્યારે સોળે કળાએ ખીલ્યો હોય અને એની ચાંદની જેમ ઝળહળાં થતી હોય એવો જ વખત કદાચ અત્યારે ‘મોક્ષભવન’માં હતો. કિન્નરીબેન અને ભદ્રેશભાઈના ઘરે એક ‘લક્ષ્મી’નો જન્મ થયો હતો. જોતાવેત જેને ઊંચકી લેવાનું મન થાય એટલો માસૂમ ચેહરો એ બાળકનો હતો. આછી બદામી આંખો અને ગાલ તો જાણે કે બન્ને બાજુ માવાના બે પેંડા ના મુક્યા હોય! પણ સામાન્ય માણસના ઘરે બાળકના અવતરવાથી જે ખુશી થવી જોઈએ એવી ખુશી કદાચ ભદ્રેશભાઈને નહોતી થઈ રહી. વળી-વળીને એમના દિમાગમાં આ એક જ વાત આવી રહી હતી કે દીકરો થયો હોત તો કેટલું સારું!

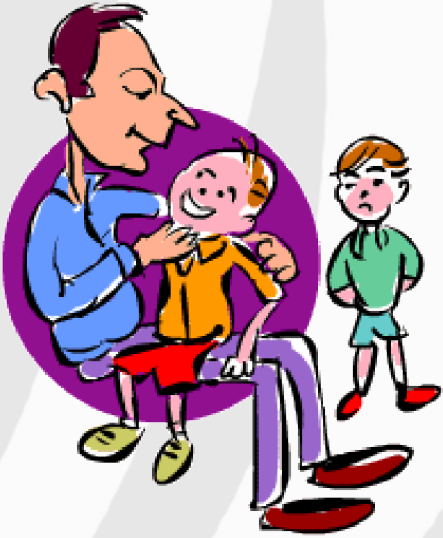
ભદ્રેશભાઈ જ્યારે નાના હતા ત્યારે જ તેમના પિતાનું અવસાન થઈ ગયું હતું, ઘરમાં સૌથી મોટા હોવાના કારણે બધી જવાબદારી પણ એમના જ શિરે આવી ગઈ હતી. કદાચ જવાબદારીના ભાર અને દુનિયા સાથેના ઘર્ષણને લીધે જ એમના સ્વભાવમાં કર્કશતા વણાઈ ચુકી હતી. એમના ગુસ્સાનું મીટર હંમેશા ઉંચું જ રહેતું, ત્યાં સુધી કે કિન્નરીબેન પણ અમુક વાર ડરી જતા કે ગુસ્સામાં ને ગુસ્સામાં એ ક્યારેક કંઈ આડું-અવળું ના કરી બેસે.

‘મોક્ષભવન’ એ ભદ્રેશભાઈના અથાગ પરિશ્રમનું પરિણામ હતું. પંદર વર્ષની

નાની ઉંમરે કામે લાગ્યા બાદ પુરા બાર વર્ષે એમના સપનાના ઘરનું સપનું પૂરું થયું હતું. એમના સ્વર્ગસ્થ પિતાની ઈચ્છા મુજબ એમને પોતાના નાનકડા ઘરનું નામ મોક્ષભવન રાખ્યું હતું. ઘર રાખ્યાના બે વર્ષમાં જ એમના ઘરે પારણું બંધાયું હતું અને એમને એક બાળકીનો જન્મ થયો હતો.

‘પ્રેયસી’ના જન્મ પછીના ત્રણ-ચાર વર્ષ તો જોત-જોતામાં પસાર થઈ ગયા. ભદ્રેશભાઈ એમના કામમાં વ્યસ્ત થઈ ગયા અને કિન્નરીબેન પ્રેયસીની સાર-સંભાળ લેવામાં. કિન્નરીબેન અને ભદ્રેશભાઈને દીકરી પ્રત્યે કોઈ વાંધો તો નહોતો પણ જૂની માન્યતાઓ મુજબ એમને દીકરી કરતા એક દીકરાની તડપ વધુ રહેતી. બીજી વારમાં ભગવાને એમની અરજ સાંભળી અને એમને ત્યાં એક દીકરાનો જન્મ થયો. દીકરાનો જન્મ થતા જ એકાએક સંપૂર્ણ ધ્યાન પ્રેયસીમાંથી ખસીને એ નાનકડા બાળ તરફ ફંટાઈ ગયું. કિન્નરીબેનનો દિવસ શરૂ પણ નાનકડા ‘હર્ષ’ને તૈયાર કરવાથી થતો અને રાત પણ એની સારસંભાળ લેવામાં જ પૂરી થઈ જતી. પ્રેયસી અચાનકથી એક હાંસિયામાં ઘકેલાઈ ગઈ હતી. બાળમાનસ હોવા છતાં પણ એ એટલું સમજી ચુકી હતી કે નાના ભાઈ સામે એની કોઈ માંગ કે ઈચ્છા પૂરી થવાની નથી.

ભદ્રેશભાઈ પણ પૈસાની કટોકટી હોવા છતાં હર્ષની બધી સુવિધાઓ સચવાઈ રહે એનું પૂરું ધ્યાન રાખતા, નાનામાં નાની વસ્તુ પણ સારી ક્વોલિટીની જ આપવામાં આવતી જ્યારે પ્રેયસી માટે ધ્યાન રહેતું પણ હર્ષ જેટલું તો નહીં જા! બન્ને કુમળાં ફૂલ સમય સાથે મોટા થઈ રહ્યા હતા. પ્રેયસી જ્યારે બારેક વર્ષની થઈ ત્યારે મોક્ષભવનમાં બીજા માળે બાલકની ઉપર ચકલીએ માળો બાંધ્યો હતો. બાલકની એ પ્રેયસીની ફેવરીટ જગ્યા હતી. સાંજના સમયે જ્યારે એનું હોમવર્ક પૂરું થઈ જાય ત્યારે તે અહીં આવીને સુર્યાસ્ત થતો જુએ, રસ્તા પર આવતા-જતા લોકોને જુએ. બાજુમાં આવેલા લીમડાના વૃક્ષને જુએ. ઉંમર વધતાની સાથે એનામાં સમજણ આવવા લાગી હતી. આમ પણ છોકરીઓમાં છોકરાઓની સાપેક્ષે વહેલી સમજણ આવી જતી હોય છે.

એને પોતાના માતાપિતાનું પોતાના પ્રત્યેનું અલગ વર્તન તથા પોતાના નાના ભાઈ પ્રત્યેનું અલગ વર્તન સમજાઈ રહ્યું હતું. એક ચિનગારી અંદર લાગી ચુકી હતી, હવે જોવાનું એટલું જ હતું કે એને આગ બનતા કેટલો સમય

લાગશે!

થોડા સમય બાદ એ ચકલીને ત્રણ બચ્ચા થયા. પ્રેયસીને એ બચ્ચાઓ પ્રત્યે બહુ જ હમદર્દી! પોતાનો સ્કૂલ પછીનો મોટાભાગનો સમય એ બચ્ચાઓને જોવામાં જ વિતાવે, એને યણ નાંખે, બચ્ચાઓ માટે પણ પ્રેયસી હવે અજાણી રહી નહોતી. ચકલી પોતાના બધા બચ્ચાઓને ઉડતા શીખવાડે એ જોઈને પ્રેયસી ઉદાસ થઈ જતી કેમ કે એ તો સોનાના પિંજરામાં કેદ હતી. જરૂરિયાત પુરતી બધી વસ્તુ એને મળી રહેતી પણ એના ઘરમાં એના માટે બેઘડક ઉડવાનો કોઈ રીવાજ નહોતો, એને પાંખો તો હતી પણ ઉડવાની છૂટ નહોતી. એને ગમતી બધી જ વસ્તુઓની ભદ્રેશભાઈ એ મનાઈ ફરમાવેલી. એનો કંઠ બહુ સુરીલો હતો, એને ક્લાસિકલ મ્યુઝિક શીખવું હતું, એની મનાઈ! એને સંગીતનું કોઈ વાદ્ય શીખવું હતું, એની પણ મનાઈ! સ્કૂલમાં કોઈ પ્રવાસ હોય, કોઈ કોમ્પીટીશન હોય કે પછી નવા ફેન્ડસ બનાવવાના હોય, બધી જ વાતની મનાઈ! એક ઘુટન થવા લાગી હતી એને પોતાના જ ઘરમાં!

એને ઉડવું હતું, મન ભરીને ઉડવું હતું! એવામાં એને કોલેજમાં એડમીશન લીધું. ઘર કરતા અહિયાં એને મોકળું મેદાન મળ્યું. એના પાસે કરવા લાયક ઘણું-બધું હતું, એવામાં જ એને અર્થવ સાથે પ્રેમ થઈ ગયો. અર્થવએ એની બધી જ સુષુપ્ત કલાઓને વેગ આપ્યો, પ્રેયસી પણ અર્થવ સાથે પોતાની જાતને સંપૂર્ણ માનતી, કેટલાય વર્ષોની પાનખર બાદ એને એવું લાગ્યું કે એના જીવનમાં ખરેખરી વસંત આવી હતી. અર્થવ સાથે એને કોલેજના ચાર વર્ષ ક્યાં નીકળી ગયા એ પણ ખ્યાલ ના રહ્યો. પણ કેટલાક ઈર્ષાળુ લોકોની નજર આ જોડી ઉપર પડી ગઈ હતી એના કારણે જ પ્રેયસીના પપ્પાના કાને આ વાત પડી ગઈ, તાત્કાલિક ધોરણે એની કોલેજ બંધ કરાવવામાં આવી. છેલ્લી એક્ઝામ પછી એ ઘરમાં જ જાણે નજરકેદ હોય એમ સમય વિતાવતી હતી. એકલા એ સાવ ભાંગી પડી હતી, જેના ખભા પર માથું મુકીને રડી શકાય એવો અર્થવ પણ અત્યારે એની પાસે નહોતો.

ચકલીના બચ્યા હવે મોટા થઈ ગયા હતા. પણ એ મુક્ત હતા! પ્રેયસીએ ઘણો સમય આંસુઓ પાડવામાં ગાળ્યો. એને સમજાઈ

યુક્ત્યું હતું. કે જીવનમાં એક વસ્તુ એણે નથી કરી અને એ હતો પોતાની જાતને 'પ્રેમ'!

બધાની મરજી સાચવતા-સાચવતા એ પોતાની મરજી શું હતી એ જ ભૂલી ગઈ હતી, પણ હવે એને જીવનનું સત્ય સમજાઈ ગયું હતું, જ્યાં સુધી એ ખુદને જ પ્રેમ નહિ કરે ત્યાં સુધી એ બીજાને પણ પ્રેમ નહીં આપી શકે.

એક દિવસ રાત્રે એ બધું છોડીને નીકળી પડે છે, સ્વયંની શોધમાં! સ્વપ્રેમની શોધમાં! રાત્રે માત્ર મોક્ષભવનની સામેનો રસ્તો જાગતો હતો અને સ્વયં મોક્ષભવન, જાણે કે પ્રેયસીને અંતિમ વિદાય આપતું હોય અને કહેતું હોય કે, આ પગલાની છાપ જે આ રસ્તા પર પડી છે એ આવનારા સમયમાં આખા વિશ્વ પર પથરાય!

પ્રેમ-અભિષેક

સપનાં આવે, આંસુ લાવે, આંખોને ક્યાં જાણ છે,
વ્હાલા?

આ કાંઠે વરસોથી હું છું, સામે કાંઠે વહાણ છે,
વ્હાલા.

-ચિનુ મોદી

ADJUSTMENT.

- મનોરી શાહ

“અમારી આખી જિંદગી તમારી પાછળ અને કામમાં જ ગઈ”, “મેં તો આખી જિંદગી ઘર સિવાય ક્યાંય બહાર ધ્યાન આપ્યું જ નથી”, “લગ્ન અને બાળકો પછી નોકરી છોડી દઈને તમારી પાછળ લાગેલા રહ્યા. પણ તમને તો કદર જ નથી”, “આ તો હું છું જે તમને નિભાવું છું, બીજું કોઈ ના સહન કરે”- આવું કહેતા ઘણી માતાઓ અને ગૃહિણીઓને આપણે સૌએ સાંભળ્યાં છે. આ બધામાં ક્યાંય કંઈ ખોટું પણ નથી. કેટલી સ્ત્રીઓ પોતાના પતિ કે બાળકો પાછળ જિંદગી ઘસી કાઢે છે. અને માત્ર સ્ત્રીઓ જ કેમ, પિતા અને દાદા પણ.. (જો કે આ મુદ્દે મારું માનવું છે કે, આવી રીતની ફરિયાદ કે અફસોસ પુરુષો તરફથી પ્રમાણમાં ઓછા સાંભળવા મળે છે, તમારું શું કહેવું?)

**IT'S JUST ALL
ABOUT
ADJUSTMENT..**

QUOTEHD.COM

Eric Williams

હવે તો સમય બદલવા લાગ્યો છે. પણ હજી આપણે સૌ બાળકોને શીખવાડીએ છીએ કે, કંઈક થાય તો આપણે થોડું ADJUST કરી લેવાનું અને અમુક કરી લેતા હોય છે, તો અમુક તૈયાર નથી હોતા. બંને એમની રીતે સાચા જ હશે. પણ ADJUST કર્યા પછી એને ગણગણ કરવાનું કે બોલી-બોલીને એ બીજાને REALIZE કરાવતાં રહેવું કેટલું યોગ્ય છે? આજથી દસ-પંદર વર્ષ પહેલાની વાત સાવ જુદી હતી. પણ એ પછીના સમયમાં શું ખરેખરા adjustments થયાં છે? અને એની જરૂર હતી? લગ્ન પછી નોકરી કરવા દેવા જો સામેનો પક્ષ તૈયાર નથી તો ના કહેવાની હિંમત અથવા સ્પષ્ટતા કરવાની જરૂર હતી. સિવાય કે બંદૂકની અણીએ લગ્ન કરવા પડ્યા હો. કોઈએ તમને કીધું નથી કે નોકરી છોડીને એ પરિવારમાં સંસાર માંડો. બીજી બાજુ પરિવાર અને છોકરો ખુબ સારો હોય કે એની આગળ નોકરી કે કરિયરની કિંમત કરવા જેવી નથી તો પછી તોઆ બાબતે બોલવાનો કોઈ મતલબ નથી. એ જ રીતે બાળકનાં ઉછેર વખતે જો તમે નોકરી છોડી હોય તો એ તમારા બાળકનો તો ક્યાંય વાંક જ નથી. તમારા બાળકોને આ મુદ્દે ઈમોશનલ બ્લેકમેલ કરવું શું યોગ્ય છે?

આજકાલની મારા જેવી યુવતીઓ કદાચ ખાસ કોઈ adjustment કરવા તૈયાર જ નથી અને કરે નાનું-મોટું તો તરત કંઈક થાય તો રોકડું પરખાવી દે છે કે, “મેં આટલું કર્યું હવે તમે પણ સામે કરો અથવા બધું અમારે જ કરવાનું?”. આ બધામાં કેટલા સંબંધો ખતરામાં આવી જાય છે. એક મોટું કારણ છે કે આપણે કદાચ adjustment નો સરખો અર્થ સમજાવી નથી શકતા. જે રીતે આપણે આપણી આગલી પેઢી પાસેથી આ શબ્દ સાંભળ્યો છે ને આ શબ્દ સાંભળીને આપણા મગજમાં ‘કાયમી સજા’ જેવું કંઈક લાગવા લાગે છે. ડિક્શનરી મુજબ adjustment એટલે થોડા સમય માટે નાનું-મોટું change કરવું, કે જેના લીધે તે વખતની આપણી પરિસ્થિતિને ફીટ થઈ શકીએ. હવે આમાં ખાસ વસ્તુ છે ‘થોડા સમય માટે’. આપણા મગજમાં ડર બેસી ગયો છે કે, એક વાર કરીશું એટલે કાયમી થઈ જશે.

Adjustments તો રોજની પ્રવૃત્તિઓમાં પણ કરવાં પડતા હોય છે, લગ્ન કે partner સાથે નહિ. કોલેજ પતાવીને નોકરી લાગો તો ઉઠવાનો સમય અને દિવસનું routine બદલાઈ નથી જતું? ઘરે કોઈ દિવસ કોઈ મહેમાન રોકવાનાં હોય તો સુવાની જગ્યા કે વ્યવસ્થામાં ફરક પડે જ છે ને? અરે રસ્તો રીપેર થતો હોય કે બહુ ટ્રાફિક વધી ગયો હોય તો એ પણ બદલી જ લઈએ છીએ ને? એ વખતે તો આપણને વિચાર પણ નથી આવતો કે આપણે ‘adjust’ કરી રહ્યા છીએ, તો પ્રેમી, પતિ કે

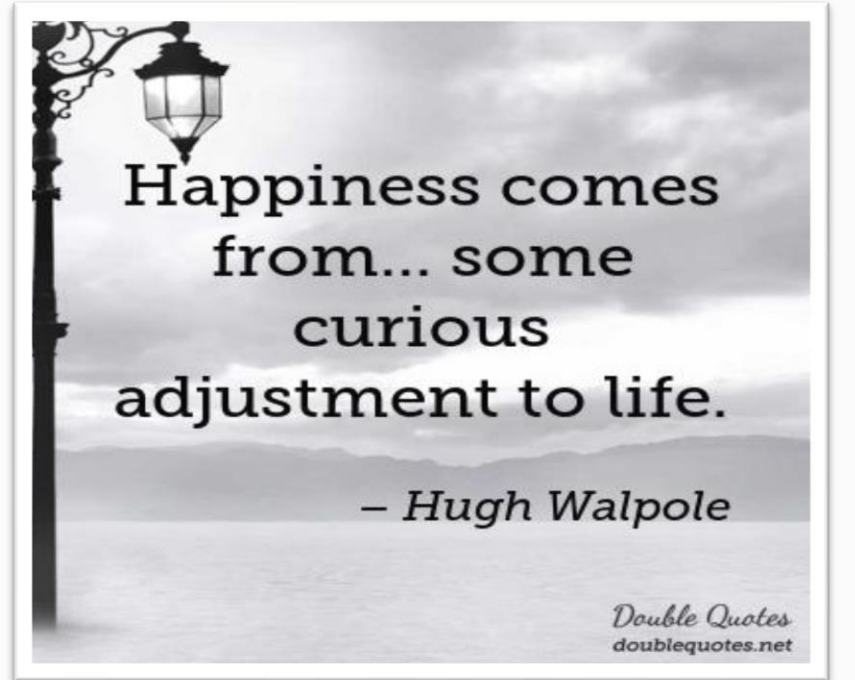

સંતાનોનાં મુદ્દે કેમ નડવા લાગ્યું છે? અત્યારે આ જે અમુક લોકોએ feminism ને વાહિયાત રંગ આપવાનું શરૂ કર્યું છે ને એમને છોકરીઓ અને છોકરાઓ બંનેના મગજ બગાડી નાખ્યા છે. હું પોતે સમાન હક હોવા જોઈએ એવું માનું છું, અને એ રીતે દીકરીઓ અને દીકરાઓ બંનેએ લગ્ન પછી કે સંતાનો પછી નાનું-મોટું change કે adjust કરવું જોઈએ. પણ આ કહેવાતાં સ્ત્રીશક્તિકરણ જો આપણા સૌનાં મગજમાં એવું ઘુસાડે કે સંબંધોમાં બધું સામેવાળો પક્ષ જ કરે, ‘હું શું કામ કંઈ પણ change કરું?’ તો એ સાવ ખોટું છે.

બંને પક્ષોએ પોતાની સુવા-ઉઠવાની રીત અને સમય, નાહ્યા પછી ટુવાલ ફેંકવાની જગ્યા, ઘરે આવ્યા પછી ચંપલ કે બુટ કાઢીને મુકવાની રીતથી લઈને ગુસ્સામાં બોલવાનું અને પ્રેમ વ્યક્ત કરવાનું બધું થોડું-થોડું ચેન્જ કરવું પડશે. આમાં બંને પક્ષોનો સરખો ભાગ છે અને આને કોઈ એક પ્રજાતિ માટે નીચાપણું કે બીજાનું પ્રભુત્વ ગણવું મુર્ખામી છે. (પણ આ તો જ લાગુ પડે જો બંને પક્ષો સરખી રીતે સમજતા અને વર્તન કરતા હોય. બાકી પોતે કંઈ કર્યા વગર બધી અપેક્ષા સામેવાળા પાસે રાખવી એ તો નરી મુર્ખામી છે!)

લગ્નની સીઝન ફરી શરુ થઇ છે ત્યારે આપ સૌ નવદંપતીઓને મારી ખુબ ખુબ શુભકામનાઓ અને એ બધા જ કપલ્સ જેઓ સાથે છે અને રહેવા માંગે છે એ સૌને મારી નમ્ર વિનંતી કે જે બધા કહેવાતાં અને વપરાતાં અને શીખવાડાતા શબ્દો છે એનો ખરો અર્થ સમજીએ, અને સંબંધમાં ખુબ બધો સંવાદ રાખીએ. Congratulations અને Best of luck. મને આપના અભિપ્રાયો જણાવો manorishah@gmail.com પર.

P.S.: શ્રીદેવીજીના મૃત્યુ પર જે આપણા મીડીયાએ બાથ-ટબમાં બેસી બેસીને અને એના બેકગ્રાઉન્ડ રાખીને આખા-આખા દિવસ બુલેટીન બતાવ્યાં છે, એના પર દેશનાં યુવાન તરીકે હું તો atleast ખુબ શરમિંદા છું. ભલે સુપર-સ્ટાર હોય કે સામાન્ય માણસ, કોઈનાં મોતનો મલાજો ના જાળવી શકતાં કોઈ માધ્યમને ખરેખર તો પ્રસારિત થવાનો જ હક્ક ના હોવો જોઈએ. TRP માટે આટલી હદ સુધી બગડી ગયેલી ન્યુઝ ચેનલનો આપણે સૌ બહિષ્કાર ના કરી શકીએ?

Knowtamin

- વિરલ જોશી

મિનીમિલીસ્ટિક લાઇફસ્ટાઇલ

સૌથી સાદી ભાષામાં કહીએ તો મિનીમિલીસ્ટિક લાઇફ જીવવી એટલે ઓછામાં ઓછી વસ્તુઓ સાથે જીવવું! જ્યાં જેટલી જરૂર હોય તેટલી જ વસ્તુઓની ખરીદી કરવી, એનો સંગ્રહ કરવો કે એનો વપરાશ કરવો..

આ જીવનશૈલીનાં ત્રણ મહત્વનાં મુદ્દાઓ છે:

- ૧) તમારા જીવનમાં મહત્વનું અને જરૂરી શું છે?
- ૨) જીવનમાં એવી વસ્તુઓથી દૂર રહો કે જે જરૂરી નથી અથવા તો જીવનમાં કોઈ મૂલ્ય ઉમેરતી નથી.
- ૩) સ્ક્રીન ટાઈમ ઓછો કરો... એટલે કે ઇલેક્ટ્રોનિક સાધનો કરતા વધુ સમય આંખો સામે જે ઘટના બને છે, દ્રશ્ય રચાય છે કે પછી જે વ્યક્તિ છે એને આપો.

મિનીમિલીસ્ટિક વિચારધારા:

- બિનજરૂરી અને નકારાત્મક વસ્તુઓ તેમજ વિચારોનો ઘર અને દિલ-દિમાગમાંથી નિકાલ કરો..
- ઓછી વસ્તુઓની હાજરી તમારા કામ તથા જરૂરી બાબતો પર વધુ ધ્યાન આપવા પ્રેરે છે..
- વસ્તુ કરતા અનુભવ માટે વધુ પૈસા ખર્ચો!
- ભૌતિક વસ્તુઓ કરતાં આંતરિક આનંદ વધુ સુંદર અને મહત્વનો છે!
- Saying 'No' to some task , invitation or hangout gives you time to explore your hobbies and gives more 'Me time'
- કોઈપણ વસ્તુ ખરીદતા પહેલા ૧ મહિનો રોકાવું.. આ સમય તમને કહેશે કે તમને સાચે એ વસ્તુની જરૂર છે કે નહીં.
- બિનજરૂરી પેકિંગ ટાળો..
- ખરીદો નહીં, જાતે બનાવો! (એ વધુ આનંદ આપશે!)
- ફરી ફરી વાપરી શકાય એવા સાધનો વસાવો.. જેમકે સ્ટીલની બોટલ, ડબ્બો વગેરે..

“Simplicity, clarity, singleness: These are the attributes that give our lives power and vividness and joy as they are also the marks of great art.”

- Richard Holloway

‘પંખ’ની
ઉડાનમાં
સહભાગી પાંખો
યાજ્ઞિક વધાસિયા
મનોરી શાહ
અનંત ગોહિલ
વિરલ જોશી
કેયુર દુધાત

સહૃદય આભાર
હર્ષવી પટેલ
રાજુલ ભાનુશાલી
મીરા જોશી
સ્પર્શ હાર્દિક
ઉમા પરમાર
દર્શિલ ચૌહાણ
હોમેશ અગવન
મુનીર મલેક

અમારી સાથે ઉડવાના આકાશી માર્ગો

 pankhemagazine@gmail.com

 <http://www.facebook.com/pankhemagazine>

 +919904918168

 https://twitter.com/pankh_emagazine

 <https://www.youtube.com/channel/UCakmCp wf4oF2ZICI-YPIVDg>

 https://www.instagram.com/pankh_emagazine/

